

Fakultetsko vijeće
Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Lorenza Jägera 9
31 000 Osijek

Jasmina Hanić
Petra Kočića 3
75000 Tuzla
Bosna i Hercegovina

Sinopsis doktorskog rada

Prefixes of Degree and Size: A Cognitive Linguistic Approach
(Prefiksi koji izražavaju veličinu i stupanj: kognitivno-lingvistički pristup)

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Polje: jezikoslovlje

Grana: anglistika

Uvod

Prefiksacija se tradicionalno promatra i analizira sa stanovišta tvorbe riječi. Prefiksi imaju složenu semantičku strukturu za koju teorijski okvir daje kognitivna lingvistika. Njihova složena semantička struktura još uvijek nije, ili je veoma malo, ispitana pa se ukazala potreba da se na razini jedne doktorske disertacije na ovaj način iscrpno opiše i objasni značenjska struktura određenih prefiksa u engleskom jeziku. Rad će biti pisan na engleskom jeziku.

Suvremene relevantne spoznaje o temi

Kognitivnu semantiku, čiji je jedan od središnjih problema kategorizacija, razradili su u svojim studijama Lakoff i Johnson (1980), Lakoff (1987), Langacker (1987), a pregled daje i Taylor (1989). Lakoff i Johnson dali su najbolji opis teorije konceptualne metafore i metonimije, dok Langacker među prvima razvija teoriju kognitivne gramatike tvrdeći da "grammatical morphemes, categories and constructions all take the form of symbolic units" (1991:16). Langacker je također začetnik prostorne gramatike (*space grammar*) koja se bavi jezičnim elementima koji označavaju i modificiraju prostorne odnose, a prostor je jedna od temeljnih kognitivnih domena prisutna konkretno ili metaforički u našem razumijevanju svijeta. Ključni su pojmovi pomoću kojih se razumijevaju kategorije *shema* i *shematičnost* koji ujedno čine i osnovne pojmove u analizi značenja

prefiksa koji su predmet ove disertacije. Prema kognitivnoj gramatici jezične jedinice „su ustrojene na temelju vertikalnih odnosa koji vladaju između superordiniranih shematičnih jedinica i specifičnijih subordiniranih jedinica“ (Belaj, 2008:14). Koristeći teoriju prototipa, semantičkom analizom glagolskih prefiksa u hrvatskom i srpskom jeziku bave se Klikovac (2004) i Belaj (2004, 2008).

Uže područje rada

Predmet će ovog istraživanja biti prefiksi koji izražavaju veličinu i stupanj a to su *arch-*, *extra-*, *hyper-*, *hypo-*, *mini-*, *out-*, *over-*, *sub-*, *super-*, *sur-*, *ultra-*, *under-*. Osnovna je postavka ove disertacije da su prefiksi koji su predmet istraživanja ovoga rada polisemični i imaju osnovno, središnje značenje, dok su ostala značenja manje ili više udaljena od središnjeg značenja i mogu se opisati metaforičko-metonimijskim vezama. Cilj je ove disertacije da pokaže da su njihova osnovna značenja zapravo prostorna značenja iz kojih su izvedena sva ostala značenja kao apstraktna figurativna značenja odnosno metaforička proširenja. Da bi se postigao ovaj cilj koristit će se kognitivnolingvistički pristup, i to kategorizacijska teorija prototipa i teorija konceptualne metafore te kognitivna, odnosno prostorna gramatika kojom se prvenstveno bavi Langacker.

Ciljevi i svrha istraživanja i očekivani znanstveni doprinos

Cilj je rada istražiti i opisati značenjsku strukturu prefiksa koji izražavaju veličinu i stupanj. Rad će pokazati da spomenuti prefiksi kao tvorbeni formanti povezuju sve značenjske jedinice koje sadrže isti prefiks i tako čine jednu polisemnu kategoriju i da su sve riječi tvorene istim prefiksom značenjski povezane. Rad će pokazati da su te riječi povezane preko jednog shematičnog obilježja zajedničkog svim riječima koji sadrže isti prefiks kao tvorbeni element.

Jedan je od ciljeva ovoga rada da da doprinos dosadašnjim studijama vezanim uz prefikse. Takođe je cilj doprinijeti afirmaciji suvremene konceptualne semantike i općenito semantike kao linvističke discipline kao i afirmaciji kognitivnolingvističkog pristupa značenjskoj komponenti jezičnog opisa.

Znanstveni bi se doprinos sastojao u opisu prefiksa koji izražavaju veličinu i stupanj. Analiza značenjske strukture prefiksa rezultirat će detaljnim opisom i klasifikacijom značenja promatranih prefiksa. Ti rezultati mogu biti od značaja za buduća proučavanja.

Metodološki postupci

Osnovna je metoda analiza unosa iz rječnika koji sadrže prefikse koji su predmet analize i koji sačinjavaju građu ovoga rada te rezultata prethodnih empirijskih studija. Građa je polazna točka za analizu značenja prefiksa, a proširena je primjerima koji su rezultat pretrage *British National Corpus-a*, a pokazuju metaforička i metonimijska proširenja značenja. Metoda je koja će se koristiti za analizu prikupljenih primjera korpusna analiza,

odnosno semantički opis različitih značenja koje prefiksi mogu imati zajedno sa svojim metaforičkim i metonimijskim proširenjima.

Struktura rada

U prvom dijelu rada prikazane su teorijske spoznaje o tradicionalnoj tvorbi riječi, teoriji prototipa, konceptualnoj metafori i metonimiji kao i pregled dosadašnjih srodnih istraživanja. Dat će se i teorijski opis tvorbe riječi, odnosno prefiksacije u engleskom jeziku, nakon čega će slijediti analiza prefiksa. Središnji je dio rada analiza značenjske strukture prefiksa koji izražavaju veličinu i stupanj, a koja će rezultirati detaljnim opisom i klasifikacijom značenja analiziranih prefiksa. Završni će dio predstavljati sintezu provedenog istraživanja i zaključke utemeljene na rezultatima analiza.

Temeljna literatura

Adams, Valerie (1973). *An Introduction to Modern English Word-formation*. London and New York: Longman.

Adams, Valerie (2001). *Complex Words in English*. Pearson Education Limited.

Bartsch, R. (2003) 'Generating Polysemy: Metaphor and Metonymy' in *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* ed. Dirven, R. and Pörrings R.(49 – 74), Berlin – New York: Mouton de Gruyter

Bauer, Laurie (1983). *English Word-Formation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Belaj, Branimir (2008). *Jezik, prostor i konceptualizacija - shematična značenja hrvatskih glagolskih prefiksa*. Sveučilište Jospia Jurja Strossmayera: Osijek.

Brugman, Claudia (1981). *The Story of Over*. MA thesis, University of California, Berkeley.

Croft, William (2000). *Explaining Language Change*. Pearson Education Limited

Cruse, D. A, (1986). *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press

Dalton-Puffer, Christiane and Ingo Plag (version of June 2000). *Categorywise, some Compound-Type Morphemes Seem to Be Rather Suffix-Like: On the Status of -ful, -type, and -wise in Present Day English*. To appear in *Folia Linguistica*.
www2.uni-siegen.de/~engspra/Papers/Morphology/DaltPlag.pdf

Evans, Vyvyan and Melanie Green (2006). *Cognitive Linguistics An Introduction*. Edinburgh University Press Ltd

Klikovac, Duška (2004). *Metafore u mišljenju i jeziku*. Beograd: Biblioteka XX vek.

- Kövecses, Zoltán (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press
- Lakoff, George (1987). *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Langacker, Ronald W. (2008). *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Lieber, Rochelle (2004). *Morphology and Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Matovac, Darko (2007). Oprimjerenje kognitivne teorije kategorizacije japanskim jezikom. *Jezikoslovlje* 8.2 (2007):211-228. Osijek.
- Panther, K. U, Thornburg L. (2003). 'The Roles of Metaphor and Metonymy in *-er* nominals' in *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* ed. Dirven, R. and Pörings, R. (279 – 319), Berlin – New York: Mouton de Gruyter
- Plag, I. (2003). *Word-Formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press
- Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman
- Rakova, Marina (2003). *The Extent of the Literal Metaphor, Polysemy and Theory of Concepts*. Hampshire and New York: Palgrave Macmillan.
- Rasulić, Katarina (2003). *Konceptualizacija društva pomoću vertikalne dimenzije*. Jezik, društvo, saznanje. Beograd: Filološki fakultet.
- Šarić, Ljiljana (2006). A preliminary Semantic Analysis of the Croatian Preposition *u* and its Slavic Equivalents. *Jezikoslovlje* 7.1.-2. (2006):1-43. Osijek:
- Taylor, John R. (1989). *Linguistic categorization*. New York: Oxford University Press Inc.
- Zandvoort, R.W. (1960). *A Handbook of English Grammar*. Longmans, Green & Co Ltd.

Osijek, prosinac 2010

Mentor:
Prof.dr.sc. Mario Brdar prof.

M. Brdar

Voditeljica studija:
Dr. Sc. Ljiljana Kolenić

Pristupnica:
Jasmina Hanić

Jasmina Hanić